

AANTREKKEN EN BEHOUDEN VAN INTERNATIONALE STUDENTEN

De situatie in Nederland vergeleken met andere EU-lidstaten

In deze benchmark worden bevindingen uit het syntheserapport *'Attracting and retaining international students in the EU'* in relatie tot de Nederlandse context beschreven. Hierbij ligt de focus op de belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen Nederland en de andere lidstaten.

Het Europees Migratienetwerk (EMN) heeft in 2018 een onderzoek uitgevoerd naar derdelander studenten in het hoger onderwijs in 25 Europese lidstaten, waaronder Nederland. Deze EMN-studie brengt (beleids)maatregelen om internationale studenten aan te trekken en te behouden op de nationale arbeidsmarkt in kaart. De aangehouden onderzoeksperiode is 2012 tot en met 2018.

Algemene bijzonderheden in het Nederlandse beleid

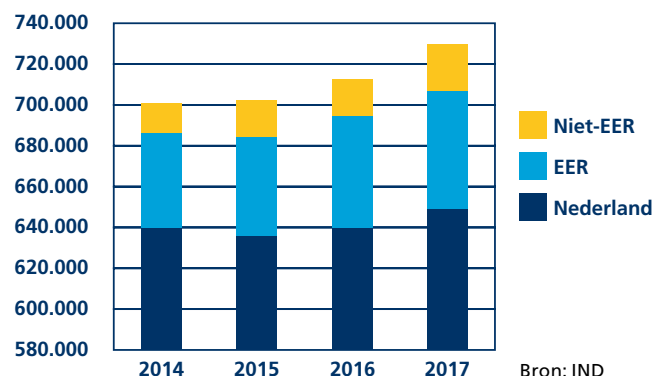
Het Nederlandse beleid voor het aantrekken en behouden van internationale studenten onderscheidt zich op veel punten niet sterk van het beleid in de andere EU-lidstaten. Net als 16 andere lidstaten heeft Nederland een specifieke strategie voor het aantrekken en behouden van internationale studenten op nationaal en regionaal niveau.¹ In Nederland heeft beleid op dit gebied nationale prioriteit, zoals in de helft van de EU-lidstaten.²

Een bijzonderheid in het Nederlandse beleid is dat het toelatingsproces in vergelijking met andere lidstaten soepel en snel verloopt, onder andere vanwege het erkend referentschap. Hierbij dienen onderwijsinstellingen aanvragen voor verblijfsvergunningen in voor internationale studenten bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en geldt een versnelde toelatingsprocedure. Daarnaast wordt het zoekjaar in Nederland in het syntheserapport als een *good practice* genoemd voor het behouden van internationale studenten (die afgestudeerd zijn aan een Nederlandse hoger onderwijsinstelling of een mondiale top-200 universiteit). Het zoekjaar kan tot drie jaar na afstuderen aangevraagd worden en gedurende dit zoekjaar mogen afgestudeerden werk zoeken in Nederland.

Het succes in Nederland bij het aantrekken van internationale studenten zorgt voor bepaalde uitdagingen die door de meeste andere lidstaten niet geïdentificeerd zijn in deze studie, zoals kamernood en garanderen van voldoende (personeels)-capaciteit op universiteiten (en in mindere mate op hogescholen). De gesignaleerde knelpunten in Nederland gelden overigens voor alle internationale studenten, ook studenten uit de Europese Economische Ruimte (EER). Het grootste gedeelte van de internationale studenten in Nederland betreft namelijk EER-studenten (zie figuur 1).

Hieronder worden achtereenvolgens Nederlandse (beleids)maatregelen voor het aantrekken en het behouden van internationale derdelander studenten in vergelijking met andere EU landen behandeld.

Figuur 1: Het aantal studenten in Nederland uitgesplitst naar nationaliteit

De Benchmark NL – EU is een bijsluiter bij syntheserapporten waarin een vertaalslag is gemaakt van de resultaten naar de Nederlandse context. De bevindingen in de Benchmark NL - EU zijn opgesteld in overleg met nationale experts die hebben meegewerkt aan de Nederlandse bijdrage aan het syntheserapport.

1 BE, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, PL, PT, SE en UK.
2 CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, PL, PT en UK.

1. Beleid en maatregelen ten aanzien van het aantrekken van internationale studenten

Procedure voor toegang en verblijf

Nederland voert een soepel en toegankelijk beleid voor toegang en verblijf. Hierbij vallen de volgende punten op in vergelijking met andere lidstaten:

- In Nederland bestaat het erkend referentschap, waarbij de onderwijsinstelling die door de Immigratie- en Naturalisatiedienst is erkend controleert of de student aan de vereisten voldoet. In zes andere lidstaten kunnen ook enkel door de overheid geautoriseerde onderwijsinstellingen internationale studenten toelaten, in tegenstelling tot de overige lidstaten.³
- Nederland heeft één van de kortste doorlooptijden voor de aanvraag voor een verblijfsvergunning, namelijk tien werkdagen.⁴ Dit heeft te maken met de versnelde toelatingsprocedure behorende bij het erkend referentschap. Bulgarije en Hongarije hebben een doorlooptijd van twee à drie weken. In negen lidstaten⁵ is dit ongeveer drie maanden en in vier lidstaten verschilt de doorlooptijd per aanvraag of land van herkomst.⁶
- Voor het verlengen van de verblijfsvergunning hoeft in een aantal lidstaten (zeven, inclusief Nederland) enkel bewijs voor voldoende studievoortgang overlegd worden.⁷ In elf andere lidstaten gelden dezelfde voorwaarden als bij de eerste aanvraag en eventueel enkele additionele voorwaarden.⁸

Speciale maatregelen voor het aantrekken van studenten

Ten aanzien van de (beleids-)maatregelen voor het aantrekken van internationale studenten, zoals het verstrekken van beurzen, verschilt Nederland niet sterk van andere lidstaten. Wel valt op dat dat in elf⁹ van de zeventien landen¹⁰ waar gezinshereniging bij studenten mogelijk is, familielieden mogen werken. In Nederland, België en Spanje is echter expliciet in wetgeving vastgelegd dat dit niet mogelijk is.

Daarnaast is opvallend dat het Nederlands hoger onderwijs duidelijk wordt gepositioneerd, net als in sommige andere lidstaten. Zo bestaat de 'Study in Holland' informatievoorziening, waarbij generieke informatie over de Nederlandse samenleving, het hoger onderwijsstelsel, Engelstalige opleidingen, beurzen en praktische zaken wordt verspreid. Dit gebeurt onder andere middels een website en internationale onderwijsbeurzen. Zeven andere lidstaten verspreiden ook dergelijke algemene informatie over de studiemogelijkheden.¹¹ Bovendien wordt het Nederlands hoger onderwijs in tien landen buiten de EU gepositioneerd middels de zogenaamde *Netherlands Education Support Offices*.¹² Elf lidstaten maken eveneens gebruik van dergelijke kantoren.¹³

Ondersteuning bij administratieve zaken en accommodatie
Op het gebied van ondersteuning bij administratieve zaken (zoals het regelen van zorgverzekering) en bij het vinden van huisvesting valt vooral op dat Nederland, in tegenstelling tot de meeste lidstaten, landelijke ondersteuning biedt naast ondersteuning door onderwijsinstellingen. Zo wordt in Nederland middels het Rode Loper overleg¹⁴ bekeken hoe administratieve obstakels in wet- en regelgeving en andere procedures bij internationale studenten weggenomen kunnen worden. In slechts vijf andere lidstaten bestaat ook steun vanuit de overheid.¹⁵ Bovendien bestaan enkel in vijf lidstaten (inclusief Nederland) landelijke initiatieven voor ondersteuning bij het vinden van huisvesting, naast de ondersteuning die wordt gegeven door onderwijsinstellingen.¹⁶ Zo is in Nederland het *Landelijke Actieplan Studentenhuisvesting 2018-2021* gelanceerd.¹⁷

2. Beleid en maatregelen ten aanzien van het behouden van internationale studenten

Verblijfsvergunning voor het zoeken naar werken na afstuderen

Veel lidstaten bieden internationale afgestudeerden een verblijfsvergunning na afronding van de studie om werk te zoeken in de lidstaat. De richtlijn voor Studenten en Onderzoekers (EU 2016/81) verplicht hen hiertoe. De volgende punten vallen bij deze verblijfsvergunning op:

- In de meeste lidstaten bedraagt de duur van deze verblijfsvergunning negen maanden (zeven lidstaten)¹⁸ of twaalf maanden (negen lidstaten, waaronder Nederland).¹⁹ Opvallend is dat in Duitsland de periode waarvoor deze verblijfsvergunning wordt verleend achttien maanden betreft.
- In sommige lidstaten²⁰ dient de internationale afgestudeerde bewijs van voldoende financiële middelen te overleggen bij de aanvraag van de verblijfsvergunning. In Nederland is dit niet vereist.
- In Nederland is het de afgestudeerde toegestaan om tijdens het zogenaamde zoekjaar te werken. In een aantal lidstaten²¹ biedt deze verblijfsvergunning alleen de mogelijkheid om werk te zoeken of ondernemersactiviteiten te ontplooiën, maar is de afgestudeerde verder niet vrij op de arbeidsmarkt om te werken.
- In Nederlandse kan de verblijfsvergunning voor het zoeken naar werk tot en met drie jaar na het afronden van de studie worden aangevraagd. Dit geeft internationale studenten de vrijheid om tijdelijk terug te keren naar het land van herkomst, of eerst andere internationale ervaringen op te doen, voordat de Nederlandse arbeidsmarkt wordt betreden.

3 CY, IE, IT, LU, PT en UK.

4 Dit betreft de streeftermijn. De wettelijke beslistermijn is 3 maanden.

5 BE, CY, FI, FR, HR, IE, IT, LT en PT.

6 DE, LU, MT en SE.

7 CY, ES, HU, IE, LV en UK.

8 AT, CZ, FI, FR, IT, LT, LU, MT, PL, PT en SE.

9 AT, DE, EE, FI, FR, IT, PL, PT, SE, SK en UK.

10 AT, BE, DE, EE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, NL, PL, PT, SE, SK en UK.

11 DE, PL, CZ, EE, FI, LT en UK.

12 Deze Neso's zijn in tien landen van strategisch belang buiten Europa gevestigd: Brazilië, China, India, Indonesië, Mexico, Rusland, Zuid-Afrika, Korea, Turkije en Vietnam.

13 AT, BE, DE, EE, FR, IE, LT, MT, SE, SK en UK.

14 Het doel van de Regiogroep Rode Loper overleg is het wegnemen van administratieve obstakels in wet- en regelgeving en andere procedures bij de internationale studenten. Hieraan nemen een aantal ministeries en andere organisaties in het onderwijsveld, zoals Nuffic en DUO, deel.

15 EE, FR, IT, PL en UK.

16 AT, ES, FR en IT.

17 Hiermee wordt beoogd in drie jaar een lokale samenwerking op te bouwen waarmee binnen tien jaar een evenwicht tussen vraag en aanbod van accommodatie bestaat.

18 BG, CZ, EE-270 dagen, HU, LV, LU en SK.

19 AT, ES, FI, FR, HR, LT, NL, PL, en PT.

20 bijvoorbeeld AT, ES, FI, LU, LV, SE, en SK.

21 bijvoorbeeld AT, ES, FI, HU, LT, LU en LV.

Speciale maatregelen voor het behoud van studenten

Twaalf lidstaten²² hebben geen specifieke beleidsmaatregelen voor het behoud van internationale studenten, in tegenstelling tot Nederland. Zo geldt voor internationale afgestudeerden in Nederland bijvoorbeeld een lager looncriterium om te voldoen aan de kennismigrantenregeling, waardoor deze verblijfsvergunning toegankelijker is voor afgestudeerden. In sommige lidstaten²³ worden afgestudeerden vrijgesteld van looncriteria. Er zijn ook lidstaten waar afgestudeerden worden vrijgesteld van de arbeidsmarkttoets (twaalf lidstaten)²⁴ of het vereiste van een werkvergunning (vijf lidstaten).²⁵ Afgestudeerden kunnen in Nederland mogelijk een verblijfsvergunning krijgen in het kader van 'arbeid als kennismigrant' via de kennismigrantenregeling indien wordt voldaan aan de vereisten. Bij deze verblijfsvergunning hoort een werkvergunning sowieso al niet tot de vereisten en wordt geen arbeidsmarkttoets gehanteerd. Daarnaast kunnen afgestudeerden een verblijfsvergunning krijgen in het kader van 'arbeid in loondienst'. Hierbij wordt de arbeidsmarkttoets wel ingezet, en is tevens een werkvergunning vereist.

In de meerderheid van de lidstaten (twintig, inclusief Nederland)²⁶ stimuleren vanuit hoger onderwijsinstellingen en de private sector het behoud van studenten in de lidstaat en de gang naar de arbeidsmarkt. In Nederland betreft dit de volgende initiatieven:

- Hoger onderwijsinstellingen zetten *career centers* op, waar studenten advies en begeleiding kunnen inwinnen. Dit geldt voor meerdere lidstaten.²⁷
- In Nederland en Slowakije bieden hoger onderwijsinstellingen *digitale job portals* aan, waar studenten en afgestudeerden op zoek kunnen gaan naar vacatures.
- Hoger onderwijsinstellingen in Nederland en in vijf andere lidstaten²⁸ organiseren *job fairs*.
- In elf lidstaten²⁹, waaronder Nederland, werken bedrijven en hoger onderwijsinstellingen samen om internationale studenten te helpen bij het zoeken naar werk. In Nederland is het Connect-programma van de universiteit Twente en hogeschool Saxion hier een voorbeeld van.³⁰

3. Uitdagingen bij het aantrekken en behouden van studenten

In Nederland groeit het aantal internationale studenten sterk. Als gevolg hiervan worden een aantal uitdagingen bij het aantrekken en behouden van internationale studenten onderkend.

22 AT, BE, BG, CY, EL, HR, HU, IT, LU, LV, MT en PT.

23 EE, ES en IE.

24 CZ, DE, EE, FI, FR, IE, LT, PL, ES, SK, SE, en UK.

25 CZ, ES, IE, FR, LT en SK.

26 AT, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PT, SE, SK en UK.

27 AT, CZ, DE, EE, ES, HR, HU, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, SE, SK en UK.

28 EE, ES, HU, NL, PT en SK.

29 DE, EE, ES, FI, FR, LU, LV, NL, SE, SK en UK.

30 Dit programma richt zich op het behouden van hoogopgeleide, internationale afgestudeerden voor de Nederlandse arbeidsmarkt.

Belangrijk om hierbij te noemen is dat deze uitdagingen voor alle internationale studenten gelden. Derdelander internationale studenten vormen immers een minderheid van het totaal aantal internationale studenten (zie figuur 1).

De volgende uitdagingen worden bij het aantrekken van studenten onderkend in Nederland:

- De grote groei van internationale studenten draagt bij aan de kamernood onder (internationale) studenten in Nederland en in Duitsland. Zes andere lidstaten hebben vooral te maken met een tekort aan betaalbare woningen.³¹
- Een andere uitdaging voor Nederland is het beheersbaar houden van de instroom internationale studenten (als het gaat om het aantal, de onvoorspelbaarheid van de instroom en de verdeling van studenten over de steden) en het kunnen garanderen van voldoende onderwijzend personeel in relatie tot het groeiende aantal internationale studenten.

Uitdagingen die in tegenstelling tot Nederland in sommige andere lidstaten spelen, zijn onder andere: het gelimiteerde aanbod van opleidingen in een andere taal (veelal Engels) dan die in de lidstaat (tien lidstaten)³², de zwakke promotie van het nationale onderwijsstelsel (drie lidstaten)³³, onvoldoende bekendheid van de lidstaat en aangeboden mogelijkheden bij internationale studenten (vier lidstaten)³⁴ en lange doorlooptijden bij de aanvraagprocedures voor verblijfsvergunningen (acht lidstaten).³⁵

Ten aanzien van het behouden van internationale studenten geldt dat in Nederland en acht andere lidstaten³⁶ men een uitdaging ziet in het feit dat afgestudeerden vaak niet over het benodigde taalniveau beschikken om de nationale arbeidsmarkt te betreden. Dit komt met name voor indien er een breed aanbod aan Engelstalige studies in de lidstaat bestaat, waardoor het leren van de nationale taal minder van belang is tijdens de studie. Andere uitdagingen die voor meerdere lidstaten gelden maar niet in Nederland geïdentificeerd worden zijn onder andere: hoge kosten voor levensonderhoud (en dan met name het vinden van *betaalbare woonruimte*, drie lidstaten)³⁷, restrictieve migratiesystemen (twee lidstaten)³⁸ en de concurrentie met andere landen omtrent de voorwaarden voor het betreden van de arbeidsmarkt en de beschikbare levensstandaard voor afgestudeerden (vier lidstaten).³⁹

31 FR, HU, IE, LU, MT en SE.

32 DE, EL, HR, FI, FR, IT, LU, PL, PT en SK.

33 IT, LU en SK.

34 FI, LT, LU en MT.

35 AT, CZ, DE, IE, LV, PL, SE en SK.

36 AT, DE, EE, FI, IT, LT, LU, NL en SE.

37 IE, LU en SE.

38 BE en AT.

39 CZ, HU, LT en PL.

